

Αειφορία και Φυσικές Επιστήμες

Προγράμματα Σπουδών και Σχολικά εγχειρίδια

Σουλτάνα Β. Λευκοπούλου
Δρ Χημείας, M.Ed.
Συντονίστρια Εκπαιδευτικού Έργου ΠΕ04

Πρακτική προσεγγίσεων

- «Συνολική» προσέγγιση
- Προσέγγιση που βασίζεται στο πρόγραμμα σπουδών
- Προσέγγιση που βασίζεται στο «χώρο εργασίας»

Στόχοι εκπαιδευτικής διαδικασίας

- **Γνώσεις**

- **Ικανότητες είναι οι προσωπικές δυνατότητες κάθε ατόμου, που μπορεί να είναι ταλέντα, κλίσεις ή προδιαθέσεις και αναπτύχθηκαν ως αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης κληρονομικών και περιβαλλοντικών παραγόντων.**

- **Δεξιότητες έχουν σχέση με την προσωπικότητά μας, με τον τρόπο που λειτουργούμε και αντιμετωπίζουμε διάφορα θέματα στην προσωπική, στην επαγγελματική και στην κοινωνική μας ζωή.**

Στόχοι εκπαιδευτικής διαδικασίας

- διασαφήνιση εννοιών
- αναγνώριση αξιών
- ανάπτυξη και καλλιέργεια ψυχοκινητικών δεξιοτήτων και στάσεων

Στόχοι εκπαιδευτικής διαδικασίας

- **εννοιοκεντρική προσέγγιση και**
- **διαθεματικές δεξιότητες - γραμματισμό.**

Οριζόντιες δεξιότητες

- α) η δεξιότητα της επικοινωνίας
- β) η δεξιότητα της αποτελεσματικής χρήσης των αριθμών και των μαθηματικών εννοιών στην καθημερινή ζωή,
- γ) η δεξιότητα – ικανότητα χρήσης ποικίλων πηγών και εργαλείων πληροφόρησης και επικοινωνίας
- δ) η δεξιότητα συνεργασίας,
- ε) η ικανότητα κριτικής επεξεργασίας πληροφοριών, αξιών και παραδοχών,
- στ) η ικανότητα της επίλυσης προβλημάτων,
- ζ) η ικανότητα ορθολογικών επιλογών,
- η) η ικανότητα διαχείρισης πόρων,
- θ) η ικανότητα της δημιουργικής επινόησης,
- ι) η ικανότητα «ευαίσθητης αντίληψης της τέχνης» και
- ια) η αξιοποίηση γνώσεων και η υιοθέτηση αξιών κατάλληλων για τη διαμόρφωση προσωπικής άποψης στη λήψη αποφάσεων.

«Γνωστική απομόνωση»

- Είναι πολύ όμορφος ο πλανήτης σου. Έχει μήπως ωκεανούς;
- Δεν μπορώ να το ξέρω απάντησε ο γεωγράφος.
- Α! (έκανε ο μικρός πρίγκιπας, απογοητευμένος, που διαψεύδονταν οι ελπίδες του). Υπάρχουν μήπως βουνά;
- Δεν μπορώ να το ξέρω, είπε πάλι ο γεωγράφος.
- Πολιτείες, ποτάμια, έρημοι;
- Ούτε κι αυτό μπορώ να το ξέρω, είπε ο γεωγράφος.
- Μα είσαστε γεωγράφος!
- Αυτό είναι σωστό, απάντησε ο γεωγράφος, αλλά δεν είμαι εξερευνητής. Μου λείπουν ολότελα οι εξερευνητές. Δεν είναι ο γεωγράφος εκείνος που θα μετρήσει τις πολιτείες, τα ποτάμια, τα βουνά, τις θάλασσες, τους ωκεανούς και τις ερήμους. Ο γεωγράφος είναι πολύ σημαντικό πρόσωπο για να φέρνει βόλτες χαζεύοντας. Δεν αφήνει ποτέ το γραφείο του.

Antoine de Saint Exupery

Διαθεματικές έννοιες

- χώρος
- χρόνος
- αλληλεπίδραση
- μεταβολή
- ομοιότητα-διαφορά
- σύστημα
- μονάδα-σύνολο
- πολιτισμός
- οργάνωση
- παράδοση

Περιβάλλον

- φυσικό
- δομημένο-τεχνητό
- κοινωνικό
- οικονομικό
- ιστορικό

Προτεινόμενες μεθοδολογικές προσεγγίσεις

i) Διερεύνηση και ανακάλυψη (ενεργητική προσέγγιση της γνώσης)

ii) Επισκέψεις στο περιβάλλον (φυσικό και ανθρωπογενές)

iii) Επιδείξεις με τη χρήση κατάλληλου εποπτικού υλικού

Φυσικές Επιστήμες (στόχοι)

- Η κατανόηση της ευρείας συνδέσεως επιστήμης, τεχνολογίας και κοινωνίας, των επιπτώσεων που η σύνδεση αυτή έχει στην ανθρωπότητα και η σύνδεση της επιστήμης με την καθημερινή ζωή.
- Η αξιολόγηση των επιστημονικών και τεχνολογικών εφαρμογών, ώστε ως μελλοντικός πολίτης να τοποθετείται ο μαθητής κριτικά απέναντί τους και να αποφαινεται για τις θετικές ή αρνητικές επιπτώσεις τους στην ατομική και κοινωνική υγεία, τη διαχείριση των φυσικών πόρων και το περιβάλλον.

Φυσικές Επιστήμες (στόχοι)

- η έννοια του συστήματος
- η έννοια αλληλεξάρτησης
- η αξία του φυσικού περιβάλλοντος
- η ανάδειξη της άμεσης σύνδεσης μας με το περιβάλλον

Φυσική

ΓΥΜΝΑΣΙΟ

ΤΑΞΗ Β΄

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες (διατιθέμενος χρόνος)	Ενδεικτικές δραστηριότητες ¹
<p>Να αναφέρουν τους τρόπους διάδοσης της θερμότητας, καθώς και να τους περιγράφουν σε μικροσκοπικό επίπεδο.</p> <p>Να περιγράφουν εφαρμογές που συνδέονται με τη διάδοση της θερμότητας.</p>	<p>Διάδοση θερμότητας με αγωγή</p> <p>Διάδοση θερμότητας με μεταφορά</p> <p>Διάδοση θερμότητας με ακτινοβολία</p> <p>(13 ώρες)</p>	<p>Το φαινόμενο του θερμοκηπίου (Βιολογία, Χημεία, Γλώσσα, Θρησκευτικά)</p> <p>Οι μαθητές συγκεντρώνουν και προβάλλουν εικόνες από φαινόμενα που αποδίδονται στην επίδραση του φαινομένου του θερμοκηπίου.</p> <p>Καταγράφουν τις θετικές και αρνητικές επιδράσεις του φαινομένου του θερμοκηπίου. Συνθέτουν κείμενο με θέμα: «Η ζωή στον πλανήτη μας χωρίς το φαινόμενο του θερμοκηπίου» και το παρουσιάζουν ως δρώμενο.</p>

Βιολογία

ΤΑΞΗ Α΄

Στόχοι	Θεματικές ενότητες (διατιθέμενος χρόνος)	Ενδεικτικές δραστηριότητες ¹
<p>Να αναφέρει και να αιτιολογεί τις ανάγκες των οργανισμών για την επιβίωσή τους στο περιβάλλον στο οποίο ζουν (τροφή, αναπαραγωγή, μετακίνηση κτλ.).</p> <p>Να αναγνωρίζει την ετερογένεια και την πολυπλοκότητα του περιβάλλοντος στο οποίο ζουν οι διάφοροι οργανισμοί.</p> <p>Να αναγνωρίζει ότι οι οργανισμοί "ταιριάζουν" με το περιβάλλον στο οποίο ζουν (προσαρμογή) και να περιγράφει συγκεκριμένα παραδείγματα.</p> <p>Να αναφέρει παραδείγματα μεταβολών στη μορφή ή και στις λειτουργίες των οργανισμών, προκειμένου αυτοί να προσαρμόζονται στις μεταβολές του περιβάλλοντός τους και να ανταποκρίνονται στις ανάγκες που αυτό τους δημιουργεί.</p>	<p><i>Οι οργανισμοί στο περιβάλλον που ζουν - Λειτουργίες των οργανισμών.</i></p> <p>Ανάγκες των οργανισμών (τροφικές, μετακίνησης, επικοινωνίας με άλλους οργανισμούς κ.ά.).</p> <p>Οι οργανισμοί αλληλεπιδρούν με το περιβάλλον τους.</p> <p>Προσαρμογές των οργανισμών – Σχέση μορφής-δομής των οργανισμών και αναγκών που τους δημιουργεί το περιβάλλον τους.</p> <p>Λειτουργίες που χαρακτηρίζουν τους ζωντανούς οργανισμούς.</p> <p>(2 ώρες)</p>	<p>Καταγραφή των αναγκών των οργανισμών για την επιβίωσή τους Συσχέτιση με ιδιαιτερότητες στις λειτουργίες τους.</p> <p><i>Καταγραφή, με εικόνες και κείμενα, παραδειγμάτων οργανισμών με χαρακτηριστικές προσαρμογές για χερσαίο και υδρόβιο περιβάλλον. (Γεωλογία-Γεωγραφία, Αισθητική Αγωγή).</i></p>
		

Γεωγραφία

ΤΑΞΗ Α΄

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες (Διατιθέμενος χρόνος)	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Να διακρίνουν τα τμήματα του φυσικού περιβάλλοντος στα οποία αναπτύσσεται η ζωή.</p> <p>Να συνδέουν τις διάφορες μορφές του φυσικού περιβάλλοντος με την ποικιλομορφία των οργανισμών οι οποίοι ζουν σ' αυτές (σύστημα, αλληλεξάρτηση)</p> <p>Να συσχετίζουν τη γεωγραφική κατανομή διάφορων χαρακτηριστικών οικοσυστημάτων με τις ιδιαίτερες συνθήκες στις οποίες αναπτύσσονται (σύστημα, αλληλεξάρτηση).</p> <p>Να αναγνωρίζουν τη σημασία της διατήρησης της οικολογικής ισορροπίας στην επιφάνεια του πλανήτη (σύστημα, μεταβολή, αλληλεπίδραση).</p> <p>Να αναφέρονται σε θέματα που παρουσιάζουν μεγάλο οικολογικό ενδιαφέρον σε παγκόσμιο επίπεδο και να προτείνουν ενέργειες που συμβάλλουν στην αειφόρο ανάπτυξη (αλληλεπίδραση)</p>	<p><i>Η Βιόσφαιρα</i></p> <p>Περιοχές της Γης στις οποίες αναπτύσσεται ζωή</p> <p>Σημαντικά οικοσυστήματα</p> <p>Οικολογικά θέματα</p> <p>(2 ώρες)</p>	<p>Καταγράφουν περιοχές της λιθόσφαιρας, της υδρόσφαιρας και της ατμόσφαιρας, οι οποίες προσφέρονται για την ανάπτυξη της ζωής.</p> <p>Συνδέουν τη χλωρίδα, τη βλάστηση και την πανίδα διάφορων περιοχών της Γης με τις φυσικές συνθήκες που επικρατούν σ' αυτές.</p> <p>Εξετάζουν χαρακτηριστικά οικοσυστήματα και παρατηρούν σε χάρτες τη γεωγραφική τους κατανομή.</p> <p>Συζητούν για τη σημασία της διατήρησης της οικολογικής ισορροπίας στη Γη και συμπεραίνουν για την ανάγκη σωστής διαχείρισης του περιβάλλοντος.</p> <p>Συλλέγουν πληροφορίες από έντυπα και οργανώσεις, σχετικά με οικολογικά θέματα που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για το χώρο της Ελλάδας, τις επεξεργάζονται και εκπονούν σχετικές εργασίες (Γλώσσα, Οικιακή Οικονομία, Βιολογία).</p>

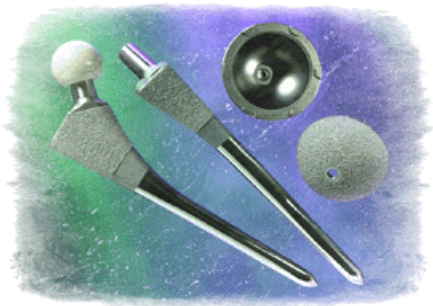
Γεωγραφία

ΤΑΞΗ Β΄

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες (Διατιθέμενος χρόνος)	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Να παρατηρήσουν και να σχολιάσουν την εξέλιξη του πληθυσμού της Ευρώπης στο χρόνο.</p> <p>Να ερμηνεύουν την κατανομή των κατοίκων της ηπείρου στο χώρο.</p> <p>Να διακρίνουν ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του πληθυσμού της Ευρώπης.</p>	<p>Ο πληθυσμός της Ευρώπης</p> <p>Εξέλιξη στο χρόνο, κατανομή στο χώρο, ιδιαίτερα χαρακτηριστικά</p> <p>(2 ώρες)</p>	<p>Με τη βοήθεια κατάλληλου πίνακα παρατηρούν την εξέλιξη του πληθυσμού της Ευρώπης στο χρόνο, συγκρίνουν τους ρυθμούς αύξησης κατά περίοδο και, όσο είναι δυνατό, τους ερμηνεύουν (Ιστορία, Γλώσσα).</p> <p>Παρατηρούν σε χάρτη τη γεωγραφική κατανομή των Ευρωπαίων στο χώρο και, όσο τους επιτρέπει η ηλικία τους, την ερμηνεύουν (για παράδειγμα, σε σχέση με το ανάγλυφο και με την κατανομή της βιομηχανίας, την οποία δείχνουν χάρτες επόμενων μαθημάτων).</p> <p>Διακρίνουν και σχολιάζουν ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του πληθυσμού της Ευρώπης (σύνθεση κατά ηλικίες, αστικοποίηση κτλ.) (Ιστορία, Γλώσσα, Οικ. Οικονομία).</p>
<p>Να διακρίνουν παράγοντες οι οποίοι επηρέασαν την εξέλιξη του πληθυσμού της Ελλάδας στο χρόνο.</p> <p>Να ερμηνεύουν την κατανομή των κατοίκων της Ελλάδας στο χώρο.</p> <p>Να αναγνωρίζουν ορισμένες από τις αιτίες και τα πιθανά αποτελέσματα του δημογραφικού προβλήματος το οποίο αντιμετωπίζει η Ελλάδα.</p>	<p>Ο πληθυσμός της Ελλάδας</p> <p>Εξέλιξη στο χρόνο Κατανομή στο χώρο Δημογραφικό πρόβλημα</p> <p>(1 ώρα)</p>	<p>Παρατηρούν την αριθμητική εξέλιξη του πληθυσμού της νεότερης Ελλάδας και την ερμηνεύουν χρησιμοποιώντας ιστορικά και κοινωνικά κριτήρια (εξέλιξη της έκτασης της χώρας, πολεμικές και μεταναστευτικές περιόδους κτλ).</p> <p>Παρατηρούν τη γεωγραφική κατανομή του πληθυσμού της Ελλάδας στο χώρο και την ερμηνεύουν (για παράδειγμα, σε σχέση με το ανάγλυφο της χώρας και με την αστικοποίηση).</p> <p>Με τη βοήθεια πινάκων, παρατηρούν τη μεταβολή της σύνθεσης, κατά ηλικίες, του πληθυσμού της Ελλάδας σε διάφορες περιόδους και την αιτιολογούν.</p> <p>Εντοπίζουν ορισμένα από τα προβλήματα, τα οποία είναι πιθανό να προκαλέσει η προοδευτική γήρανση του πληθυσμού της Ελλάδας (Ιστορία, Γλώσσα, Οικ. Οικονομία)</p>

Χημεία

Συμπερασματικά

Προσωπική ευθύνη:

Η αξία και η σημασία της αναλήψεως προσωπικής υπευθυνότητας.

Ανθρωποκεντρικότητα:

Ο άνθρωπος είναι το σημείο αναφοράς όλων των προσπαθειών και για την τεχνολογική ανάπτυξη και για τη διατήρηση της ισορροπίας στο περιβάλλον

Πρόσωπο και περιβάλλον

προς - ώψ = ωπός, δηλ. όμμα, οφθαλμός, όψη.
Έχω την όψη στραμμένη προς κάποιον ή σε κάτι

Το πρόσωπο δεν μπορεί να υπάρξει
έξω από την σχέση με τους άλλους

Πρόσωπο και περιβάλλον

Θέμα πνευματικό

“Όταν βλέπουμε τον κόσμο σαν αυτοσκοπό και σαν αυτοαξία τότε χάνει την πραγματική του αξία, διότι μόνον στον Θεό βρίσκει κάθε τι το νόημά του.

Ο κόσμος νοηματοδοτείται μόνον όταν αγιάζεται από την παρουσία του Θεού.

Ο φυσικός κόσμος, αποκομμένος από την παρουσία του Θεού είναι ένας κόσμος που πεθαίνει.”

Alexander Schmemmann

Πρόσωπο και περιβάλλον

**Καταστροφική παρέμβαση:
βαθεία ριζωμένες στάσεις**

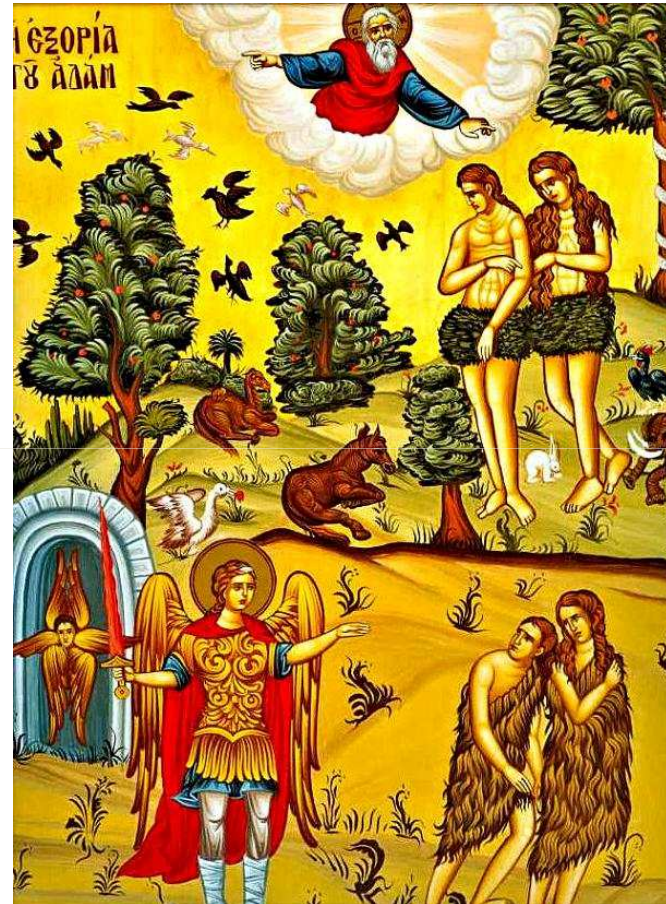
**Το ανθρώπινο πρόσωπο:
μέρος ενός συνόλου
με το οποίο το συνδέουν
ουσιαστικοί δεσμοί**

Πρόσωπο και περιβάλλον

«εργάζεσθαι και φυλάσσειν»

αλλαγή νοοτροπίας: μετά-νοια

Συμπερασματικά

Υπεύθυνη κυριαρχικότητα:

“Αντιμετωπίζουμε τις ανάγκες του σήμερα χωρίς να υποθηκεύουμε εκείνες του αύριο”.

Αυτάρκεια:

**Η ποιότητα ζωής δεν εξαρτάται από την κατανάλωση.
Ο “οικολογικός ασηκτισμός” είναι κλειδί στην
αντιμετώπιση περιβαλλοντικών προβλημάτων
και όχι μόνον.**

Παρασκευή 08 Μαρτίου 2019
Ημερίδα, ΚΠΕ Αρναίας